

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд на тема:

«ДИГИТАЛНИ ТЕХНОЛОГИИ И ПОЛИТИЧЕСКИ ЕЛИТ»

на докторант: **Мирослав Кирилов Терзийски,**

Философски факултет, катедра „Философски и политически науки“,

Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

в професионално направление 3.3. Политически науки,

област на висше образование

3. Социални, стопански и правни науки,

научна специалност Политология

Научен ръководител: **Доц. д-р Петя Пачкова**

Рецензент: **проф. д-р Добринка Пейчева,** катедра

Социология, Югозападен университет „Неофит Рилски“ –

Благоевград

Научният поглед върху взаимовръзката медии-политика води началото си от първата половина на 19 век, когато медиите постепенно започват да придобиват масов характер в резултат на промени в тяхната форма и съдържание. От появата на първия разпространяван за едно пени вестник „Сън“ през 1832 г., а малко по-късно и вестник „Хералд“, медиите не само масовизират присъствието си, но и се увеличават формите на тяхната битийност. Нещо повече, стават причина цели епохи да се етикетират на базата на тяхното присъствие и утвърждаване. В цивилизационен план започва да се говори за три епохи: епоха на оралната култура, епохата на печатната култура, епоха на електронната култура.

Масовизирането на медиите и разнообразяването на техните форми, освен технологични, води след себе си най-вече политически рефлексии. Ролята им в политическата пропаганда е може би най-ярката им роля и едновременно с това най-изследваната в световен план тема. Нещо повече, изследването на тази тяхна роля стои в основата на раждането на нови социологически техники и подходи – на

контент-анализа, на панелните изследвания, на фокус-групата, както и на основните теории за масмедийното въздействие. Именно чрез изследванията си върху взаимовръзката между медии и политика Харолд Лассуел, Бернард Барелсън и Пол Лазарсфелд създават и изработват нови социологически техники и допринасят за концептуализирането на медийната и политологична теории в социологическата траектория.

Политическите им рефлексии са в основата и на критичното направление към масмедииите, доколкото индустриализирането им се свързва с профанизиране, с по-големи възможности за манипулиране и пр. Представителите на Франкфуртската школа - Т. Адорно, М. Хоркхаймер, В. Бениамин, Х. Маркузе, Х. Инис и пр., са особено показателни в този критичен план.

Днешните политически рефлексии на индустриализирането на медиите в лицето на дигиталните им трансформации, са показателни в още по-голяма светлина за тяхната въздействена сила. Възможностите на влияние на политиците чрез медиите днес като че ли достигат своя предел. Фейк изявленията на политици от световен ранг поставят под съмнение самото доверие към медиите, тъй като именно медиите са средата за тяхното разпространение. Заедно с това ерозира смисъла на тяхното съществуване – при това не само на новите, но и на традиционните медии. Техническите възможности на дигитализацията позволяват хибридизации от различно естество и затрудняват автентичността на материалите.

На много от тези актуални и значими предизвикателства е посветен настоящият дисертационен труд.

1. Структура на дисертационния труд

Дисертационният труд, с общ обем 257 страници, се основава на логична структура, съобразена със съответните изисквания.

Съдържа увод, три глави, заключение, бележки, използвани източници и приложения. Основният текст е от 227 страници. 262 са използваните източници, от които 210 са на английски и немски език, а 35 на български език, включващи автори и официални документи. Българското участие обаче е по-голямо, тъй като някои от публикациите на български автори са представени на английски език. Съдържа теоретико-методологична и приложни глави.

В разнообразието от аспекти на взаимоотношението медии- политика, респективно дигитални комуникационни технологии – политически елит, дисертантът си е поставил за цел „да проучи и установи ролята на дигиталните технологии през погледа на политическия елит, в неговото реално политическо поведение“ (стр.7), за изпълнението на която си е поставил следните задачи:

1. Извеждане на изходните теоретични постановки на изследването и да направи анализ на основни аспекти на темата за дигиталните технологии като феномен на съвременното общество.
2. Проучване на механизмите, интензивността и уменията за използване на тези технологии от политическия елит, както и изразените му позиции по актуални и значими събития в дигиталното пространство.
3. Реализиране на контент-аналитично изследване на дигиталното присъствие на представители на българския политически елит.
4. Формулиране на препоръки и изводи за оптимизиране на използването на дигиталните технологии от политическия елит в полза на общественото развитие.

Основните методи, които дисертантът прилага, включват :

1. Теоретичен анализ и синтез на литературни източници по изследвания в дисертационния труд проблем.
2. Контент-аналитично изследване на съществуването и поддържането на уебсайтове, страници и профили в социални мрежи на представители на политическия елит.
3. Сравнителен анализ на използването на дигиталните технологии от страна на българския и чужди политически елити.

Експлицирана е и хипотеза на дисертанта в няколко аспекта: 1. Политическият елит осъзнава ролята на дигиталните технологии, развива уменията си за използването им в процеса на постигане на политическите си цели и управление на обществото; 2. Съвременната политическа комуникация все повече се разгръща в новите медии – персонални профили, сайтове, социални мрежи и пр.; 3. Дигиталните технологии съдействат за обогатяване на комуникацията между елит и маси. 4. Поведението на българския политически елит по отношение на взаимодействието му с дигиталните технологии не се отличава съществено от това на други политически елити. Ако има различия, то те се отнасят до по-несъществени аспекти на проблема.

В структурно отношение дисертационният труд притежава релевантни елементи - теоретико-методологична глава, приложни глави и раздели, увод, заключение, препоръки.

2. Характеристика на съдържателната структура на труда

В първа глава, представляваща методологическа основа на дисертацията, политическият елит е изведен резонно като елемент на единния управляващ елит.

На базата на пространно проучена и цитирана чуждестранна и българска литература, е концептуализирана категорията „политически елит“. Дисертантът я определя като „хората, които вземат решенията в политическата сфера, на различните равнища и в различните органи на управление (стр 19).

Концептуализирано е и мястото на политическия елит в условията на глобалност, разкрита е спецификата на политическия дискурс. Дисертантът твърди, че именно с „помощта на политическия дискурс управляващият елит манипулира емоциите на гражданите, че политическият дискурс е средство за съзнателно предизвикване на конфликтни ситуации, и е средството, което влияе върху управлението на процесите, свързани с провеждане на политически дебати, инициране на конфликти и тяхната ескалация до помирението“.

В тази теоретико-методологична глава е проявен много добър академичен начин на изразяване, разкрити са умения за проучване, систематизиране и анализиране на литературни източници.

Втора глава е посветена на развитието на дигиталните комуникационни технологии. Въпреки че нейното заглавие не е прецизирано към комуникационните средства и носи общото заглавие „Дигиталните технологии в контекста на днешния ден“ в нея се прави обстойна интерпретация на отношението към и ролята на самите

комуникационни технологии. Без да конкретизира изрично комуникационния им план, дисертантът има предвид този аспект заключавайки, че те „сърс сигурност променят нагласите, навиците, възможностите, както на обикновените хора, така и на елита, в това число на политическия елит“. Едва в раздела за дигиталната ера дисертантът експлицитно интерпретира ерата на дигиталните информационни и комуникационни технологии. Резонно включени са и прецизно разработените от Терзийски раздели за дигиталното пространство, киберсигурността, дигиталното поколение, дигиталния политик и пр.

Трета глава „Дигиталните технологии като предизвикателство пред политическия елит днес“ е приложно-изследователската траектория на дисертанта. Тя продължава концептуализациите на темата, но се навлиза в конкретизации на положителните и отрицателни рефлексии, свързани с новите комуникационни технологии. Обект на интерпретация и професионален анализ е дигиталното разделение и връзката му с политическия елит. Изследвани и анализирани са конкретни комуникационни практики на политическия елит, свързани с бежанската криза, предизборните кампании в страната и други европейски страни.

Специално внимание е отделено на използването на новите комуникационни средства при политическия елит в кандидатпрезидентските кампании в САЩ през 2016 г. и в България.

Обект на подобен професионален анализ е и представената политическа медийна практика в предизборната кампания през 2017 г.

В един относително негативен план са разгледани и конкретни рефлексии и злоупотреби с данни. Има се предвид скандалът с „Кеймбридж Аналитика“ и „Фейсбук“. Имат се предвид и изследваните позиции на официални политически и държавни лидери, относно ракетните удари в Сирия през април 2018 г.

Направените препоръки и заключението са релевантни на усилията и постигнатото от дисертанта.

Обобщено би могло да се констатира, че съдържателната структура на труда отговаря на темата на дисертационния труд и дори излиза отвъд нея в опита да се представят проблемите в една по-широка научна светлина.

Стил на дисертационния труд

Дисертацията е написана на разбираем, но едновременно с това ярко открит научен стил. Текстът е съпътстван с множество позовавания и цитати, с което се

показва, че дисертантът е усвоил наличната лексика и интерпретационните подходи, както и че притежава умения за анализиране на научни факти и твърдения.

Броят на литературните източници, влезли в конкретна употреба в дисертационния текст е впечатляващ. Дисертантът е използвал и се е позовал на завидно количество чуждестранна и българска специализирана научна литература.

Авторефератът, макар и не особено обемен, отговаря на съдържанието и логиката на дисертационния труд.

Научно присъствие

По време на докторантурата си Мирослав Терзийски има участие в 2 университетски научно-изследователски проекта: 1. RP-V4/18 „Изследване на съвременните теоретични и методологични тенденции във философията и гражданската образование“ и RP-V4/17 „Мястото на докторантите в съвременния научно-изследователски процес: към формиране на висококвалифицирани и проактивни кадри“.

Терзийски е участвал в следните научни форуми: Полемичен форум на тема "Маркс и марксизмът - pro et contra" организиран от Центъра за изследвания и разпространение на политически и философски идеи (ЦИРПФИ, 2018); Годишната научна конференция на Българска асоциация за политически науки: „Европа отново на път: консенсус, конкуренция, кохезия“. Велико Търново, 1-2.12. 2017; Докторантско училище и Докторантска научна сесия. Благоевград, 27-28.04. 2017; Международна научна конференция „Миграционните вълни – минало, настояще и бъдеще“, Благоевград, 11.11. 2016; Международна конференция „Дигитализация и социални трансформации в глобализирания свят“, Тема на доклада: *Дигитално разделение в информационната ера*, Благоевград, 29.09-01.10.,2016; Международна конференция „Изток – Запад: философски и политологически прочити“, Тема на доклада: *Политическият елит и проблемът за бежанците в интернетпространството*, Благоевград, 30.10. 2015; Международно лятно училище за докторанти "Европейският съюз и Черноморският регион: предизвикателства и перспективи", Благоевград, 17-19.09., 2013

Участвал е в 7 научни конференции и форуми. В две от тях е награден с грамота:

- за най-добра публикация на млад учен – 2017 година на Съюза на учените в България клон Благоевград – трета награда;

- за най-добър доклад на тема „Дигитално разделение в информационната ера” в трета научна сесия на международната конференция „Дигитализация и трансформация в глобализирания свят“ през 2016 г.

Популяризации и публикации по темата на дисертацията

Доторантът има 6 статии по темата на дисертацията – 5 публикувани и 1 приета за печат.

Приноси

Изведените теоретични и приложни приноси са релевантни на усилията на автора и имат допълващ като цяло теоретичните достижения в научната проблематика.

Бележки и препоръки

Имам следните няколко бележки и препоръки:

1. Може би прибързано преди още да е извел емпирични и допълнителни теоретични аргументи, които фактически са налице в следващите глави, дисертантът изразява твърдение, че дигитални политици са тези, които използват тролове и всяват омраза и тези, които не го правят „стр. 71“. Едно такова иначе вярно твърдение би могло да се постави към края на текста или в заключението след като вече са налице емпирични факти;
2. Тезата на автора, респективно на дисертационния труд е описана в края на текста като потвърдена хипотеза. Добре би било да бъде особено подчертана и каквато е вече практиката - да бъде експлицирана в началото на текста, където са целта, задачите, обекта и предмета на дисертационния труд.
3. Обектът на дисертацията не е достатъчно добре конкретизиран.

Направените бележки и препоръки не омаловажават много доброто впечатление, което оставя дисертационния труд: изчистена структура, аналитични умения, много добър научен стил на изразяване, съчетаване на теорията с емпирични изследвания.

Заклучение

Гласувам с „Да“ и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури към катедра „Философски и политически науки“ на Югозападен университет да гласуват с

„Да“ за получаването на образователната и научна степен **Доктор** по професионално научно направление 3.3. Политически науки, научна специалност „Политология“ на редовен докторант Мирослав Кирилов Терзийски.

Рецензент:

Проф. дсн Добринка Пейчева, катедра „Социология“
Югозападен университет „Неофит Рилски“

09.09.2018 г.